

Иван Боронсузов

" Висшето образование за кариера "

Преди да представя изложението си по проблемите на висшето образование в България, смятам е уместно да упомена, че съм силно повлиян от опита и впечатленията ми като като студент по медицина, и в този контекст не бих могъл да претендирам за абсолютна общовалидност на представените от мен тези. Също така, независимо от критичното ми отношение към недостатъците на Българското висше образование, съвсем не подценявам неговите качества и предимства. Не може да се пренабрегне фактът например, че голям брой български студенти, завършили медицина в България, успяват да се реализират като лекари в Западна Европа, което не би било възможно ако фундаменталната им общомедицинска подготовка не съответстваше на Западноевропейската.

И така, като главен проблем с пълна категоричност подчертавам недостатъчно приоритетното място на образованието и науката за родното общество, както и подценяване ролята на знанието като ресурс за устойчиво развитие. Финансирането на образователната сфера в България отстъпва както по абсолютни така и по относителни показатели спрямо това в останалите страни от ЕС. Резултатът е ясен: амортизирана апаратура и технология, застаряващ и дефицитен преподавателски екип и най-важното- снижаване прага на оценяване на знанията и уменията. Особено демонстративно е последното за чуждестранните студенти в България. Убеден съм, че ако се направи проучване за критериите за прием на чуждестранни студенти и за относителния дял на приетите от тях, които получават диплома, ще се стигне до извода, че за тях няма бариери нито на "входа", нито на "изхода" на родните ВУЗ. Неприемливо е например да се осигурява обучение на английски език за чуждестранни студенти по медицина през цялото време на обучение при положение, че още от трети курс на следването се изучават клинични дисциплини и се започва работа с пациенти. Въпросът как споменатите студенти успяват да разпитват пациенти остава открит (колко българи знаят английски език?). Недопустими са и изказвания(основно от чужденци) като: "Горната и долната куха вена се вливат в аортата", " Мономерите, които изграждат белтъците, са липидите", " Инсулинът се синтезира в черния дроб" и т.н. В този смисъл е уместно да се постави въпроса: Ако поводът за непризнаване дипломите ни в Турция са няколко случая на фалшификация, то дали е същата и причината?. Горчивата истина е, че големият брой чуждестранни студенти в българските ВУЗ се дължи не толкова тяхната престижност, колкото икономическата им зависимост от таксите, които плащат. Така например повече от половината приходи на МУ-София са именно с такъв източник. Убеден съм, че ако финансирането от страна на Държавата за образование беше по-голямо, нямаше да се стигне до споменатите нелепи компромиси с качеството на обучение и оценяване.

Темата на изложението " Висшето образование за кариера " съдържа в себе си и втория голям проблем , а именно все още изключително тежките условия за кариерно развитие в България. Ще дам пример със студентите по медицина. След завършване на висшето си образование, те продължават обучението си под формата на специализация, която трае между три и пет години. За този период от време те получават месечен доход максимум 454 лв .нето, но ако са платена поръчка(болшинството от специализантите) месечният доход става 274 лв., а пък ако допълнително и специализират извън родния си град(също повечето от тях) и трябва

да плащат такса за квартира, те практически остават без месечен доход. И така въпреки осъществените облекчения в условията на специализация, те продължават да бъдат тежки. Затова не е за учудване, че повече от половината абсолвенти по медицина продължават кариерата си в чужбина, което съвсем не оказва влияние само в областта на здравеопазването. От една страна заради лошите кариерни условия намалява интересът и броя кандидатстващи медицина от друга заради дефицита на кадри нараства приема на студенти. Резултатът е снижаване прага на оценяване на знанията и на българските студенти. Елементарна справка може да покаже, че в последните години се приемат медицина мъже със среден успех от изпитите по биология и химия дори под 4,00. Смятам, че ситуацията с българския бизнес е същата. Няма как да се очаква, че родните ВУЗ ще бъдат изобилие от качествени кадри, които при това да са склонни да се влеят в българската икономика, без тя да им предлага условия за удовлетворение от труда, които извършват. При това не става въпрос само за финансово, но и морално удовлетворение. Българските работодатели все още не оценяват по достойнство качествата на кандидатите за работа. За никого не е тайна прословутата българска шуробаджанашина. Благодарение на последната, например завършили медицина студенти, голяма част от тях дори без да са се явявали на изпит за специализация, успяват да сключат трудов договор със съответната болница, и стартират със заплати много над тези на който и да е специалист. Като цяло липсва корелация между академични постижения, а също и демонстрирани качества и умения по време на следването, и оценката на труда след неговото приключване, което е голям минус както за образованието, така и за икономиката.

На трето място в списъка с проблеми поставям несъответствието между приоритетите на Българските и Западноевропейските ВУЗ. Все още в родните университети се акцентира основно на теоретичната подготовка на студентите, а не на практическите им умения и способността им за творческо и креативно мислене. Ще дам пример с МУ-София. Кандидат-студентският изпит по биология е писане на теми, дословно формулирани като заглавия на уроци от учебници по биология(при това точно определени издателства). Използването на допълнителна литература не се стимулира, за сметка на което пък дори минимални несъответствия с визираните учебници се санкционират. На кандидат-студентският изпит по химия изчислителни задачи липсват(проверяват логическите умения в най-голяма степен) а пък логическите задачи, които се дават, абсолютно съответстват по своето съдържание на тези от сборник, издаван от МУ-София. По отношение на практическата подготовка ще визирам някои манипулации от Европейското приложение към дипломата по медицина, където се упоменават като задължителни: конитомия, плеврална и абдоминална пункция, които дори не съм виждал, още по-малко някой да ме е учил да ги правя.

В заключение решаването на проблемите на висшето образование в България изисква комплексен подход. Необходимо е активно ангажиране и участие в процеса не само на Държавните институции, но и на ръководството на университетите в България, а също така и на представителите на бизнеса и икономиката, и най-вече на всеки Български гражданин. Единствено подобреното финансиране не е достатъчно да реши проблема, ако на Българите като народ ни липсва самосъзнанието, че всеки трябва да има своя индивидуален принос към страната, в която живее.

Иван Боронсузов